

Posudek na diplomovou práci Barbory Matysové „Politika nulové tolerance v Duchcově a Litvínově jako (společnost polarizující) politika disciplinace“

Diplomová práce se zaměřuje na politiku nulové tolerance (NT) implementovanou v českém kontextu, a to zejména ve dvou městech – Duchcově a Litvínově – jejichž situace je prezentována formou dvou volně provázaných case study. V první části textu se autorka věnuje některým sociologickým konceptům souvisejícím s NT, ve druhé části pojednává o původním zavedení NT v New Yorku a třetí část představuje již samotný výzkum a jeho výsledky. Diplomová práce vznikla na základě spolupráce studentky s několika výzkumníky, kteří dané téma zpracovávali jako zakázku pro Agenturu pro sociální začleňování (ASZ). Jako hlavní problém práce hodnotím to, že si studentka ne zvolila v rámci tohoto projektu nějaké samostatné dílčí téma, nýbrž prezentuje de facto celý projekt. Důsledkem této nešťastné volby je jednak to, že je práce zcela neúnosně dlouhá, a jednak není vůbec zřejmé, které části z téměř 100stránkové kapitoly 3 prezentující projekt jsou pouhým převzetím či parafrází (neveřejné) výzkumné zprávy a co je originálním autorčiným přínosem tématu.

Nyní se postupně zastavím u jednotlivých částí diplomové práce. Úvodní teoretická část práce je pojata velmi zešíroka, kdy se zmiňuje nespočet pojmů jako sociální řád, normy, sankce, anomie, sociální kontrola, dezorganizace, disciplinace, labeling, stigmatizace, gentrifikace a řada dalších, nicméně jde ve velké většině o velmi povrchní výklad. Většina textu je složena formou prezentace přímých citací autorů – někdy však bohužel i založených na sekundární literatuře učebnicového charakteru (např. Dubský, Urban 2008; Keller 2002) – které studentka následně okomentuje či rozvede nebo už rovnou vztáhne k výsledkům empirické části práce, což je pro čtenáře poměrně matoucí (vlastně se dozvídáme kusé výsledky „dopředu“ a bez znalosti souvislostí). Přímé citace jsou často zcela neadekvátně dlouhé a ve většině případů by byla mnohem vhodnější krátká parafráze dané myšlenky.

Druhá část práce se věnuje politice NT a její implementaci v New Yorku. Na zcela otřesné úrovni je prezentace – pro práci poměrně zásadní – teorie rozbitých oken Wilsona a Kellinga (1982). Autorka se na řadě míst dopouští zcela hrubých dezinterpretací, které svědčí o nepochopení (minimálně některých pasáží) textu a velmi ledabylém přístupu k překladu. Jen pro ilustraci uvádím jeden příklad:

- originál: „To the residents, the police who arrive in squad cars are either ineffective or uncaring: to the police, the residents are animals who deserve each other. The citizens may soon stop calling the police, because 'they can't do anything.'“ (Wilson, Kelling, 1982: 4)
- diplomová práce: „Rezidenti jsou zvířata, která všechno ničí. Pro rychlé řešení mohou občané volat policii, protože sami „nenadělají nic.“ (s. 31)

Podobná „kvalita“ překladu je poté i v následujících „překladech“ na s. 31 – kromě naprosté dezinterpretace originálu pak ani studentka necituje korektně, kdy rozsáhlejší pasáže bez označení zkracuje do, ve výsledku, zcela nesmyslného celku. Naopak překvapivě opomíjí pasáže, které by pro její práci mohly být zajímavé – např. úvahy autorů o potřebě kriminalizace i málo závažných činů nebo o podpoře pravomoci policistů vymáhat i „neformální pravidla“ dané komunity. Kritice teorie je pak věnován kratičkový oddíl, jenž zmiňuje jeden aspekt této teorie (příčemž ke kritice je toho mnoho).

Po představení zavedení NT v New Yorku a tzv. „Newyorském zázraku“ autorka přistupuje k představení 7 kritických analýz, přičemž u 6 z nich vychází pouze z článku Griffitha (1999).¹ Vzhledem k značné redukci (a redundanci) informací o nich, by namísto 5 stran textu bez problémů

¹ Osobně by mne zajímala také studentčina volba zrovna tohoto článku, který jednak není veřejně dostupný a jednak není nijak významný – např. počet jeho citací na Google Scholar je pouze 5 (za 16 let od vydání..).

postačovaly jeden či dva odstavce shrnující jejich závěry. Poměrně diskutabilní je pak i autorčino tvrzení na s. 46 o shodě autorů na určitých závěrech o NT v New Yorku.

Závěrečná téměř 100stránková empirická část má logickou strukturu, kdy nejprve je prezentována metodologie výzkumu a posléze jeho výsledky – kontext daných lokalit a zavádění politiky NT, popis konkrétních opatření v rámci NT a pokus zhodnotit jejich dopad. Jak jsem již zmínila v úvodu posudku, tento text má velmi široký záběr a dle uvedených informací se zdá, že přesně kopíruje neveřejnou výzkumnou zprávu pro ASZ (Trlifajová a kol. 2015), případně vychází z předchozí zprávy (taktéž neveřejné) ke stejné problematice (Ripka a kol. 2014). Nicméně citování obou zdrojů je v textu minimální – obvykle u přímých citací a několika grafických prvků, v jednom případě pak autorka připouští, že: „(Informace v této kapitole převzaté (citace a parafráze) z Trlifajová a kol 2015¹⁰⁹: 63 – 74)“ (s. 122), avšak není vůbec zřejmé, co se myslí onou „kapitolou“ – vzhledem k umístění tohoto textu patrně krátký oddíl „Kontrola zaměstnání“? Na první pohled se tedy zdá, že by se diplomová práce s výzkumnou zprávou neměla téměř překrývat, na druhou stranu mi připadá zarážející, že by z analýzy stejného souboru dat a na základě stejných výzkumných otázek mohl vzniknout zcela odlišný text s odlišně formulovanými závěry. Můj požadavek pro obhajobu diplomové práce proto je, aby autorka komisi předložila výtisky obou zmiňovaných zpráv a jasně formulovala, které části jejího textu z nich vycházejí a zejména to, které jsou jejím osobním přínosem k tématu.

Konečně po formální stránce není diplomová práce na příliš dobré úrovni. Problémy jsou hned ve struktuře, kdy autorka často odkazuje na následující i předcházející části textu, což sice text provazuje, ale na druhou stranu v takto vysoké míře je to už nepřehledné (zejména odkazy na budoucí text a výsledky). S tím souvisí i značné množství duplicit, kdy (téměř) stejný text nalézáme na více místech práce. Textu také škodí excesivní využívání kurzívy, a to k různým účelům (citace, odkazy na kapitoly, ale i prosté ad hoc zvýraznění); toto je zejména matoucí při přímých citacích, neboť studentka občas zapomíná uvést počáteční uvozovky a pak není zřejmé, kde citace začíná. Ovšem problémy nalézáme i u dodržování základních citačních standardů. Mísí se odkazování v závorkách v textu s odkazy v poznámkách pod čarou, citování je nedůsledné (např. uvedení autora bez roku či chybějící odkaz u parafráze), v seznamu literatury není dodržován jednotný styl, často některé povinné prvky odkazu chybějí (např. stránky u článku) a jsou uváděna i díla v textu necitovaná – např. na s. 153 je ze 13 děl odkazováno v textu jen 8. Srozumitelnosti textu také nepřidávají občasné překlepy a porušování větné stavby, a to zejména tendence autorky formulovat věty bez přísudku. Konečně některé grafické prvky v textu jsou prakticky nečitelné (např. Schéma 2 na s. 84, Schéma 5 v příloze, Obr. 3-4 na s. 132), ve druhé části Tabulky 4 je o jeden sloupec navíc, několikrát odkazované tabulky citací v příloze (např. na s. 87, 93) se v příloze nenacházejí a velmi nepřehledná grafická forma byla zvolena i u obsahu práce.

Vzhledem k nemožnosti posoudit autorčin vlastní přínos empirické části je pro mne obtížné navrhnout hodnocení práce. Pokud by byl zcela zásadní (jak naznačuje absence odkazů na zprávu z výzkumu) a autorka to během obhajoby jednoznačně doložila, lze uvažovat i o hodnocení velmi dobře. Naopak, je-li empirická část práce prakticky pouhou parafrází výzkumné zprávy, nepovažovala bych předloženou práci za obhajitelnou. Vzhledem k nutnosti navrhnout v posudku jednoznačné hodnocení tedy volím kompromisně stupeň dobře.